

«SLOVENEK» velja
po pošti na vse strani Jugoslavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . . . K 120—
za pol leta K 90—
za četrt leta K 45—
za en mesec K 15—
Za izposojništvo ololetno K 240—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 30—
za izposojništvo K 35—

SLOVENEK

==== Inzerati: ====
Enostolpna pettirista (50 mm široka in 3 mm visoka z vsaj enim prostorom)
za enkrat po K 4-50
uračni razgledi, poslana itd. po K 3-00
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 50/3 mm K 10.
Izbija vsak dan izveniški po nedeljah in dan po praznikih od 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III. Rokopisati se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran. Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 343 za oglaš., avstr. in češke 24.797, ogr. 28.511, bosn.-herc. 7563.

Italijani izzivajo — ohranimo mirno kri!

Laški divjaki požgali Narodni dom po Istri.

LDU Trst, 15. julija. Iz Istre prihajajo poročila o grozodejstvih, ki jih Italijani uprizarjajo na našem prebivalstvu. Kakor v Trstu so zažgali Narodni dom tudi v Puli, Pazinu, Buzetu in v drugih krajih Istre. Jugoslovnsko prebivalstvo ni več varno svojega življenja.

Italijanska divjaštva u Trstu skrbno pripravljena.

LDU Trst, 15. julija. Po najnovejših poročilih je bil napad na Narodni dom skrbno pripravljen in naročen. Demonstranti so bili preskrbljeni s potrebnim orodjem in z veliko množino goriva. Sestavljen je bil natančen seznam jugoslovenskih odvetnikov in tvrdki. Bencin so prinesli iz bližnje vojašnice. Narodni dom je gorel od pol 7. zvečer do opoldne drugega dne. Ognjegasci so se omejili le na to, da so ščitili sosedna poslopja. Niti najmanjšega požkusa niso naredili, da udušijo ogenj v Narodnem domu. Jugosloveni so zelo vznemirjeni in preplašeni. Povsod zapuščajo svoja domovja ter prihajajo v Jugoslavijo. V Trstu so se ropanja po zasebnih stanovanjih udeležili tudi vojaki. — Italijani grozijo, da bodo svoje uničujoče delo razširili tudi na tržaško okolico.

Divjanje Italijanov na Reki.

LDU Bakar, 15. julija. Kakor v Splitu in v Trstu so Italijani zdvijali tudi na Reki. Njihovo divjanje ni bilo nič manjše, kakor ono v drugih zasedenih krajih naše domovine. Vsled tega postaja položaj našega naroda vsak dan bolj kritičen. Zjutraj se ne ve, kaj se bo zgodilo popoldne. Italijani na Reki so začeli pogrome v torek popoldne. Prijeli so 3 naše ljudi, in sicer samo radi tega, ker so ti na ulici med seboj govorili hrvatski. Na kvesturi, kamor so jih odpeljali, so jih bičali, klofutali in jim rekli, da je to nagrada za Split. Eden izmed arditov je enega od naših ljudi napadel z bodalom. Da se napadeni v zadnjem trenutku ni

obranil z roko, bi ga bil ardit zabodel. D' Annunziava vojna drhal se je ves dan pripravljala, da napade Sušak. V zadnjem trenutku je na povelje D' Annunzia samega opustila to namero. Medtem so redne italijanske čete na Sušaku zabarikadirale most in izdale povelje, da ne sme nihče po dvajsetih biti na Sušaku na ulici. Vsa italijanska vojska je bila ves dan alarmirana. Imeli so strojne puške in zasidli obal vzdolž Rječine do kopališča. Čeprav je izgledalo, da so vse to naredili, da ščitijo sušaško prebivalstvo, so po ulicah v večjih gručah demonstriali proti domačemu prebivalstvu. Upili so, da so se pripravljali, da se zedinijo z D' Annunziavimi arditami z Reke in da odidejo skupno z njimi zasesti Bakar. Kakor se je naknadno doznalo, se je vse to pripravljalo po nalogu z najvišjega mesta v Rimu. — Včeraj je prišlo na Reki do nečudenih italijanskih demonstracij in razbojstev. Italijani, podpirani po arditih, so napadli in plenili vse naše trgovine. Prizanese niso niti našim denarnim zavodom. Tako so najprej napadli trgovino čevljev Blažič, ki so jo popolnoma opustošili in blago do zadnjega kosa odnesli. Popolnoma uničena in izropana je tudi trgovina Komljenac in drug. Posebno barbarski sta uničeni knjigarni Sikič in Trbojevič, kjer so demonstranti razbili in zažgali vse police, knjige in ostalo pohištvo pa pometali v morje. Medtem je skupina arditov, med katerimi je bilo tudi mnogo reskih Italijanašev, navalila na prostora podružnice Prve hrvatske štedionice in Zadržne banke, kjer so razbili izloženca okna in jih oropali. Zelo je trpela Poljedelska banka. Opustošeni so tudi uradni prostori paroplovne družbe »Ungaro-Croata«. Tolpe so popolnoma podivjale; prizanesle niso niti lekarnam, katerih lastniki so Jugoslovani. Zelo je trpela lekarna Babič. Budakova lekarna pa je tako opustošena, da je ni več spoznati. — Demonstranti so začeli preganjati naše ljudi. V zadnjih dveh dneh je bilo aretiranih zelo mnogo Jugoslovanov, med njimi župnik dr. Rački, in sicer zato, ker je na Petrov dan v molitvi za kralja Petra rekel: »Čuvaj ga Bog pred sovražniki.« Karabinijerji so te besede razlagali tako, da je duhovnik pri tem mislil na Italijane. Včeraj se je govorilo po mestu, da so te žrtve odškodnina za Split. Med Jugosloveni na Reki vlada velika razburjenost. Nihče se ne upa več na ulico. Doslej pa še nihče ni izkušal preprečiti vandalsko divjanje D' Annunziavih arditov.

Italijanske hujskarije.

LDU Trst, 14. julija. Dan pred barbarškimi grozodejstvi proti tukajšnjim Jugoslovenom je Fascio Triestino di Combattimento (Tržaška zveza bojnikov) objavil na meščanstvo hujskajoč manifest, v katerem trdi najprej, da so Italijani, navdahneni od plemenitega čustva humanitete pustili po vojni narodom, s katerimi so bili prej v sporu najširšo svobodo misli, vere, jezika, kulture, združevanja in tiska. Dogodki v Trstu, Valoni, Bariju, Ankonu in v Prvačini, nadaljuje manifest, pa so dokazali, da sovražniki Italijanov razvijajo ostro propagando, ki naj bi ovirala, da začnejo Italijani z marljivim delom obnove. Nekaj dni sem, trdi manifest, je postal Trst ognjišče najsrboritejše razkrojvalne propagande: po ulicah, po trgih, v uradih, po hišah, v javnih lokalih, se zaničujejo Italijani in se snujejo zarote proti Italiji. V Trst prihajajo sumljive skupine propagandistov, dobro opremljenih z denarjem in tiskovniki in založenih z zlatom iz velikih centrov Belgrada, Ljubljane in Zagreba. Manifest zaključuje: Proti temu nevarnemu početju nastopamo mi kot inicijatorji velike kampanje čiščenja (epuracije) in nevtralizacije. Zakladniki svetega idealizma naših mučnikov in junakov se ne bomo ustrašili nikake ovire, ne oseb, ne stvari in smo odločni porabiti vsakršnje sredstvo, tudi najbolj nasilno, da bo le domovina rešena. Meščani! Odprite oči, nastavite ušesa in denuncirajte brez obzira. Prijavite nam vse one, ki žalijo ime Italije in vse one, ki kujejo zarote proti Italiji! Mi jih bomo žigosali, kakor zaslužijo.

Maribor za naše brate u Trstu.

Maribor, 15. julija. Danes ob 8. zvečer se je zbralo na Glavnem trgu v Mariboru na poziv Jugoslovanske Matice okoli 10 do 12 tisoč Slovencev iz Maribora in okolice, da protestirajo proti nečutenim nasilstvom Italijanov napram Slovencev v Trstu in Primorju. Pred magistratom so na odru pred Marijinim kipom zapeli pevci »Glasbene Matice« pesem »Buči, buči morje adrijansko«, nakar je dr. Rosina govoril v imenu mariborskih Slovencev ter zaklical na koncu svojega govora: »Slava našim mučnikom v Trstu!« Nato je govoril dr. Medved v imenu obmejnih Slovencev za naše trpine v Primorju, v imenu jugoslovanskih železničarjev Škerjanc, v imenu uradništva pa državni pravdnik Sorzini. Zatem je z balkona mestne hiše po

zdravil navzočo množico mestni vladni komisar dr. Leskovar, ki je izjavil, da bo sporočil osrednji vladi želje in zahteve mariborskih in obmejnih Slovencev ter je zaklical ob koncu, da Slovenci raje umremo, kakor da bi živeli brez časti. Po vihnem odobravanju je pevski zbor zapel »Lepo našo domovino«. Koroški Slovenec dr. Müller je za tem prečital nastopno resolucijo: »Prebivalstvo Maribora, zbrano na protestnem zborovanju dne 15. julija, se zgraža nad prelitjem krvi svojih bratov ob Adriji, nad barbarskim uničenjem njihovega imetja, nad bestialnim nastopom italijanske soldateske in nahujskane drhali v Trstu in Primorju. Izražamo svoje ogorčenje nad tem, da oficijelni italijanski krogi niso pravočasno preprečili divjanje proti domorodnemu jugoslovanskemu življu v Trstu in Primorju, temveč privolili v to, da so mogli celo vojaki in častniki nemošteno požigati, pleniti in pobijati. Najodločnejše protestirala proti temu, da so ententne velesile dovolile Italiji zasesti jugoslovanske dežele, oni Italiji, ki pri vsem svojem nastopu kaže nebrzdano sovraštvo proti jugoslovanskemu prebivalstvu teh pokrajin. Zahtevamo, da se Italiji vzame mandat okupacije in da druge ententne čete zasedejo Primorje, končno, da se da narodu pravica, naj s plebiscitom izrazi voljo o državni pripadnosti. Vlada naj bo prepričana, da vsi kakor en mož stojimo na tem, da dosežemo zaščito našega naroda v zasedenem ozemlju, in da smo pripravljeni na vse žrtve, ki jih bo država zahtevala od nas.« Resolucija je bila sprejeta med vihnih dolgotrajnim odobravanjem. Nato je v imenu narodnega ženstva govorila ga. Švarc in je pevski zbor zapel himno »Bože pravde«. Zborovalci so se zatem razšli v spreved, ki se ga je udeležilo nad 10.000 ljudi, in ki je korakal z Glavnega trga po Gosposki ulici, Slovenski, Aleksandrovi, Maistrovi ulici pred mestno poveljstvo, kjer je polkovnik Bogičević, poveljnik podčastniške šole imel navdušen govor na navzočo ljudsko množico. Po njegovem govoru je imel še sklepno besedo g. Novak, nakar se je spreved razvrstil zopet po Aleksandrovi, Gosposki ulici na Glavni trg. V sprevedu so neprestano peli narodne pesmi, orlovsko in sokolsko koračnico. Manifestanti so se na Glavnem trgu razšli. Vsa prireditev se je vršila strogo v redu. Prišlo ni do nobenega incidenta. Tudi mariborski zmerni Nemci se zgražajo nad italijanskim barbarstvom.

Maribor, skrajno severno mesto naše države, je z današnjo manifestacijo dokazal, da ima za naše še neodrešene brate ista čutila kakor vsa ostala Slovenija in cela Jugoslavija.

LISTEK.

Jezerško.

Piše dr. Rudolf pl. Andrejka.

(Dalje.)

Dolgo časa so bili drvarji, pastirji in lovci edini obiskovalci gora. Ti so hodili v gore in na gore vsak po svojih opravkih. Zlasti visoke gore so imele mir, nemoteno so se pasle po njih črede divjih koz, edino le drzni lovci so pohajali po nevarnih lovskih stezah v puste skalnate puščave na lov. Vsi drugi pa, ki niso ničesar imeli opraviti v gorah, so ostali raje doma držeč se starega izreka: Gora ni nora, tisti je nor, kter' gre gor.

Prvi je začel laziti iz nelovskih nameinov po visokih jezerskih gorah graški vseučiliščni profesor dr. Johannes Frisch u f. Spoznal je lepoto gora in tudi užitek, ki ga ima človek, če se je povzpela na visoko goro. Na njegovih turah na Grintovec ga je spremljal lovec in pastir domačin Jernik. Tudi jezerski župnik Urankar se je v tistih časih zanimal za visoke gore in je splezal na Grintovec.

O Jerniku se še zdaj pripovedujejo zanimive historije. Znal je »coprati«. Nekoč gre na lov, »zacopra« in hudič mu prižene lepega gamsa. Jernik gamsa vstrelil in ga nese v pastirsko kočno v Povšnarjevi Pla-

nini. Kar pride hudič, obločen kot lovec, s kratkimi hlačami in zelenimi nogavicami, pogleda gamsa, pogleda Jernika in zopet izgine. Jernika obide groza, zadene gamsa na hrbet in jo urnih krač pobriše v dolino.

Drugič gre neki lovec na lov na petelina. Vstrelil, petelin pade z drevesa, lovec išče in išče, a petelina ni nikjer. Pa kmalu jo »pogrunta«. Jernik mi je »zacopral«! Čez nekaj dni najde ostanke petelina pod drevesom. Mi pa si to »coprnijo« lahko razlagamo tudi tako, da je bil petelin zastreljen, in se je po padcu z drevesa skrtil v goščavi, kjer je poginil.

Toda nekoč je temu prvemu jezerskemu gorskemu vodniku trda predla. Hudič svojemu varovancu ni bil vedno tako uslužen in milostljiv, kakor tedaj, ko mu je prignal gamsa. Gre nekoč Jernik — menda s Spodnjim Vernikom — po cesti. Kar se ga loti hudič in ga začne metati ob kupe kamenja poleg ceste. V vsak kup ga vrže. Jernik se komaj sproti pobira, prosi hudiča, naj ga vendar že pusti pri miru, pa peklenski duh danes ne pozna usmiljenja. Jernikov spremljevalec vidi čudni prizor, hudiča pa ne vidi. Šele ko prideta v bližino hiš, peklensček izgine.

Tega moža si je izbral Frischauf za svojega vodnika.

Ščasoma je začelo prihajati vedno več letoviščarjev na Jezerško, večinoma Nemcev. Začeli so delati gorske steze, povsod so nabili kažipotke z nemškimi napisi. Tudi

so se že pripravljali, da bi postavili pod Grintovcem planinsko kočno.

Začeli pa so prihajati na Jezerško tudi Čehi, prva med njimi dr. Choudounsky in dr. Prahensky. In tudi Čehi so hoteli postaviti pod Grintovcem kočno. Občina jim je prodala nekaj sveta na Spod. Ravneh, Čehi so postavili v višini 1600 m 2 uri na Jezerskim lep planinski dom in Nemci so se začeli umikati z Jezerskega. Po vseh gorah so jeli Čehi graditi gorska pota in čim več je prihajalo Čehov in čim bolj so se le-ti ustanovili in udomačili, tem bolj so izostajali Nemci, podobno kakor se gad umika pred modrasom.

Danes vodijo na vse hribe in gore lepo izpeljane in zaznamovane steze, nemški napisi in kažipotke so izginiti, nadomestili so jih slovenski.

Ena najlepših lahkih tur je izlet k Češki kočni. Tri pota vodijo do kočne. Ena pot od Kazine na Štularjevo planino ali pa po malo težji a tem zanimivejši, in kadar je v dobrem stanju, nikakor ne nevarni zgornji stezi. Druga pot čez Skubrov Vrh in tretja od Pošte ali Štularja čez Ančelno na Rujavi Plaz in h kočni.

Od kočne je lep izprehod k Vrtecum, kake pol ure, ali pa na Zgornje Ravni pod skalno Grintovecve steno.

Izmed manjših tur bi bilo omeniti še izlet na Pristovnikov Storžič (1762 m) nad Jezerskim Vrhom, na Vernikov Grintovec (1658) blizu kočute, in na Veliki Vrh (1743) poleg Kočne.

Ob jasnem vremenu je zlasti z Velikega Vrha lep razgled, lepo se vidi po Koroškem polju in proti jugu do Ljubljane. Vrh je poraščen s smolnatim tretjem t. j. z nizkim borovjem ali ruševjem. To je izvrstren material za kresove, ki so že večkrat ob posebnih praznikih ali slovesnostih goreli na tem strmem vrhu. Poleg drugih planinskih cvetk si izletnik lahko nabere na Velikem Vrhuh belih planik. Najlepše so okrog Velikega Šmarna. A paziti je, da se ne izrujejo s koreninami, da se ne zamori ta plemenita planinska cvetka.

Soseda Velikega Vrha je divja Kočna. Domačini jo nazivljejo tudi Makekova Kočna v nasprotju z Ravensko (skrajšano Rónsko) Kočno, z Belsko Kočno in Kokriško Kočno. Ravensko Kočno, to so vse gore od Grintovca do Bab, torej Grintovec, Dolgi Hrabet, Štruca, Skuta, Rinka, Križ, in Makekovo Kočno skupaj tudi imenujejo Jezersko Kočno. Na Kočno prideš po stezi od Češke kočne, iz Kokre ali z Grintovca. Vse tri steze se združijo pod vrhom na kranjski strani.

Makekova Kočna ali skrajšano Mákova Kočna ima tri vrhove. Pa le na najvišji vrh (2541) vodi zaznamovana steza. In sicer, kakor rečeno, od zadaj, s kranjske strani, z jezerske strani po severni strani ne vodi nobena pot ali steza na vrh Kočne. Zato ima ta stran Kočne pred turisti mir. Le lovci lazijo po nji, kadar grejo na lov na divje kozje.

(Dalje.)